20/02/2024

Το μυστήριο της αγάπης στην Εκκλησία – Του Νικολάου Κοτοπούλη

/ Γνώμες

«Ο Θεός αγάπη εστί».1 Με αυτή την λακωνική φράση ο Ευαγγελιστής Ιωάννης στην Α’ Επιστολή του, αναφερόμενος στην κεφαλή του σώματος της Εκκλησίας, τον Θεάνθρωπο Χριστό, δίνει έναν μοναδικό ορισμό για το τι είναι ο Θεός.

- Γράφει ο Νικόλαος Κοτοπούλης, Δάσκαλος MSc – Θεολόγος

Η ίδια η Εκκλησία, ως θεανθρώπινος οργανισμός, με το να έχει κεφαλή της τον Χριστό, ήδη προσδιορίζεται ως χώρος αγάπης, ως κοινωνία αγάπης, καθόσον η πηγή2 της αγάπης είναι ο Τριαδικός Θεός.

Με τον ίδιο τρόπο που ο Τριαδικός Θεός δημιούργησε από αγάπη τον άνθρωπο και την κτίση, «διευρύνοντας» έτσι την αγαπητική ενδοτριαδική κοινωνία των τριών προσώπων3, παρομοίως με την συνεχή παρουσία Του στην ζωή της Εκκλησίας,

εγγυάται και διαφυλάσσει τον σύνδεσμο της αγάπης, του ανθρώπου με τον Θεό τον συνάνθρωπο και την κτίση.

Έτσι η αγάπη αναβιβάζεται σε κύριο και ζωτικό χαρακτηριστικό της Εκκλησιαστικής ζωής, ώστε να μπορούμε ανεπιφύλακτα να υποστηρίξουμε ότι όπου δεν υπάρχει αγάπη, εκεί δεν υπάρχει εκκλησιαστική κοινωνία, εκεί ο άνθρωπος ζει -χωρίς ίσως να το κατανοεί- εκτός Εκκλησίας4.

Αντιλαμβάνεται κανείς πόσο τραγικό είναι να διαπιστώνεται σε Χριστιανούς οποιασδήποτε βαθμίδας, η άγνοια της αγάπης, και η παρουσία πρακτικών, μεστών μισαλλοδοξίας, κακίας, μίσους, σκληρότητας, σαδισμού και πνευματικής στειρότητας, σε σημείο που ο δι' αυτών υποδεικνυόμενος Θεός, να φαίνεται αντιπαθής και άχρηστος, ξένος για τον άνθρωπο και την ζωή του, ένας «Θεός» που είναι πλέον αδιάφορο αν είναι «ζωντανός» ή «νεκρός»5.

«Απ' αυτό θα γνωρίσουν όλοι ότι είστε μαθητές μου: εάν αγαπάτε ο ένας τον άλλο» είχε πει ο Χριστός, δίνοντας έτσι ένα σημείο «αναγνώρισης» του αληθινού Χριστιανού6.

Η νοησιαρχία7 της Δύσης, αποκόπτοντας το νου από την καρδιά και την ύπαρξη, στέρησε συχνά τον άνθρωπο από την ευτυχία, γιατί του έκρυψε τον Θεό ως αγάπη. Και το χειρότερο, οδήγησε συχνά στο όνομα του Χριστού4 να διαπραχθούν ειδεχθή εγκλήματα κατά ανθρώπων και λαών, που ντρόπιασαν την ανθρώπινη ιστορία.

Ο «Μέγας Ιεροεξεταστής» του Ντοστογιέφσκι, που εξοβελίζει τον Χριστό της Αγάπης μακριά από το ανθρώπινο γίγνεσθαι, υποκαθιστώντας τον με την δική του αμείλικτη παρουσία (ανατρέποντας την αλήθεια του Χριστού για την ουσία και το περιεχόμενο της αμαρτίας), αντικατοπτρίζει όλο το δράμα του Ευρωπαίου ανθρώπου, που έφτασε συχνά να πιστεύει σ' ένα Θεό-κατασκεύασμα, σε ένα Θεό ουσιαστικά ανύπαρκτο. Η πίστη αυτής της μορφής οδηγούσε μαθηματικά -και δικαιολογημένα πιστεύουμε- κάθε σκεπτόμενο νου στο συμπέρασμα του θανάτου του Θεού: ένας Θεός που δεν αγαπάει προσωπικά τον κάθε άνθρωπο, δεν υπάρχει. είναι νεκρός8.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία δια της αγάπης, διευρύνεται σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του υλικού και πνευματικού κόσμου, έχοντας την δυνατότητα να συμπεριλάβει τα πάντα εντός του σώματός της. Αυτή βεβαίως η αγάπη υπάρχει πάντοτε μέσα στο χώρο της αλήθειας9.

Για τον λόγο αυτό δεν είναι δυνατόν να ισχυριστούν όσοι διασπούν την εκκλησιαστική ενότητα που περιγράψαμε ή ομαδοποιούνται «εν ονόματι Χριστού», ότι ζουν στο χώρο της αγάπης, διότι απλούστατα, διάγοντας κατ' αυτό τον τρόπο,

ζουν εκτός του χώρου της Εκκλησίας, μη πραγματώνοντας και κατανοώντας το νόημα και την αποστολή της.

Αγάπη και εγωϊσμός, αγάπη και ατομισμός, δε μπορούν να συνυπάρχουν. Ο άνθρωπος που αγαπά τον Θεό, αγαπά με την ίδια ένταση και τους συνανθρώπους του, ως παιδιά του κοινώς αγαπωμένου Θεού¬ δημιουργού και πατέρα και δεν διανοείται να τους βλάψει στο παραμικρό. Γι’ αυτό ίσως, χαρακτηριστικότατα ο Άγιος Ιωάννης ο Σιναϊτης αναφέρει, ότι εκείνος που υποστηρίζει ότι αγαπά τον Θεό και δεν αγαπά συγχρόνως τον αδελφό του, «ομοιάζει με εκείνον που τρέχει στον ύπνο του» I I.

Αγάπη και αμαρτία, επίσης, δεν μπορούν να συνυπάρχουν. Ο Χριστός δίδαξε: «εάν με αγαπάτε να τηρείτε τις εντολές μου»12 , « αυτός που δεν με αγαπά , δεν εφαρμόζει τα λόγια μου»13 , «καθένας που πράττει την αμαρτία γίνεται δούλος της αμαρτίας» 14 , «τούτο γαρ εστί το αίμα μου το περί πολλών εκχυνόμενον εις άφεσιν αμαρτιών» 15. Η αμαρτία συνιστά παράβαση στο αιώνιο «θέλω του Θεού» το οποίο εκφράζεται με τους λόγους και τις εντολές Του, οδηγώντας στο χωρισμό του ανθρώπου από τον δημιουργό Θεό. Η πρώτη αμαρτία του ανθρώπου συνέβη στον παράδεισο με την παρακοή του Αδάμ και της Εύας στο θέλημα του Θεού ο Οποίος τους δημιούργησε (κάνοντάς τους γεννήτορες του ανθρωπίνου γένους 16, και οικολόγους της δημιουργίας16). Η αμαρτία αυτή είχε σαν αποτέλεσμα τη διάσπαση των σχέσεων αγάπης του ανθρώπου με τον Θεό, το συνάνθρωπο 17 τον εαυτό του και την κτίση.18

Η αγάπη υπερβαίνει την αμαρτία -παρακοή στο θέλημα του Θεού μέσα από το μυστήριο της μετάνοιας, με την οποία ο άνθρωπος λυπάται που απομακρύνθηκε από τον Θεό, αλλάζει τρόπο σκέψης και ζωής και χαίρεται που επανασυνδέεται με τον Θεό, το συνάνθρωπο και την κτίση18.

Το μυστήριο της αγάπης ενυπάρχει και στο «μέγα» 20 μυστήριο του Γάμου στο οποίο ο δημιουργός Θεός όρισε να έρχονται ένας άνδρας και μια γυναίκα19 οι οποίοι πραγματώνουν την αγάπη στο πρότυπο της αγάπης του Χριστού προς την Εκκλησία20. (Κάθε άλλη μορφή «γάμου» εκτός της σχέσης άνδρα και γυναίκας υπάρχει εκτός του αιώνιου θελήματος του Θεού 19), ο Οποίος είναι η αλήθεια21 η αγάπη 1 και η δικαιοσύνη 22.

Η αγάπη είναι η αληθινή Φιλοσοφία 23, η κορυφή και ο συνεκτικός δεσμός 24 όλων των αρετών, το πιο βαθύ μυστήριο 25, και τόσο δύσκολο είναι να μιλά κανείς γι’ αυτήν, όσο το να επιχειρεί να μιλήσει για τον Θεό. Διότι αγάπη και Θεός ταυτίζονται, και Θεός χωρίς αγάπη στην Εκκλησία μας, την Μία Αγία Καθολική και Αποστολική, δε μπορεί να νοηθεί, καθότι «ο Θεός αγάπη εστί».

Παραπομπές

1. Ιω.Α’ 4, 8.
2. Αθανασίου Γιέβτιτς, «Η ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΑ», Κεφ.Α» εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1984.
3. Μ.Αθανασίου, Επιστολή προς Σεραπίωνα, 24.ΒΕΠ 33,113. Ιω.Χρυσοστόμου, «Στις Πράξεις», ομιλία 40, 4, ΡΟ 60, 286.
4. Φρ.Νίτσε, «ΙΔΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ», Κεφ. ΙΒ..Iro.13, 35.
5. Χ. Τερέζη, Φιλοσοφική Ανθρωπολογία στο Βυζάντιο, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1993, σελ. 84.
6. Χ. Τερέζη, Η Θεολογική Γνωσιολογία της Ορθόδοξης Ανατολής, Εκδ. Γρηγόρη. – Αρχ. Κυρίλλου Κωστοπούλου, Ο «Rationalísmus» χωρίς τον Λόγο, άρθρο στην Εφημερίδα «Πελοπόνησος», 30-5-1995.
7. Αλέξ. Κοσμόπουλου, Ψυχολογία και Οδηγητική, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα
8. 1990 – Σταύρου Σ. Φωτίου, Αλλοτρίωση και αυτογνωσία, εκδ. Σηματωρός, Αθήνα 1990, σελ. 19 – Ιωάνου Επιστολή Α’, 3, 14.
9. Κυρίλλου Κωστοπούλου Αρχ. Θεολογικές και Φιλοσοφικές προσεγγίσεις, Πάτρα 2006,σ.104, και V. ZENKOVSKY, Προσπάθεια Ορθοδόξου Θεωρήσεως της αγωγής, Μετάφραση Α. Κοσμόπουλος, σελ. 33, Αθήνα 1972.
10. Γ. Φλωρόφσκυ, Χριστιανισμός και πολιτισμός, εκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη, σελ. 21.
11. Ιω. Σιναίτου, «ΚΛΙΜΑΞ», Λόγος ΑΙ «Περί αγάπης».
12. Ιω. 14,15.
13. Ιω. 8,34.
14. Ιω. 14,24.
15. Ματθ. 26,28.
16. Γεν. 1,18
17. Γεν. 2,23
18. Κυρίλλου Κωστοπούλου Αρχ. Δρ. Θεολογίας, Η εξ ουκ όντων δημιουργία και το οικολογικό ζήτημα, Πάτρα, 2002, σ.39-44.
19. Μάρκος 10, 6-8 – Μητροπολίτης Πατρών Χρυσόστομος «δυο φύλα έπλασε ο Θεός», Εφημερίδα Πελοπόννησος, pelop.gr, 12-2-2024.
20. Εφεσίους 5, 11-32.
21. Ιω. 14,6.

22. Ματθ. 15, 31-46.
23. Δελλή, Επιδράσεις της «θύραθεν» διανόησης στον Ιωάννη Δαμασκηνό, σελ. 154.
24. Χ. Τερέζη, Η διαλεκτική Πολέμου και Ειρήνης κατά τον Γρηγόριο Θεολόγο, εις Θεολογική Επετηρίδα Ι Μητροπόλεως Κιτίου, Τόμος ΣΤ’, Κύπρος 1994.
25. Ιω. Σιναίτου, «ΚΛΙΜΑΞ», Λόγος ΑΙ «Περί αγάπης».

Πηγή: pemptousia.gr